

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนต่อการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ผู้วิจัยจะได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ
 - 6.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนต่อการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 แตกต่างกัน
2. ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูบรรณาธิการ และครูผู้สอน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ปีการศึกษา 2551 ใน 79 โรงเรียน จำนวน 1,720 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน 79 คน ครูบรรณาธิการ 79 คน และครูผู้สอน 1,562 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูบรรณาธิการใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางจำนวน 28 คน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 51 คน และครูบรรณาธิการโรงเรียนขนาดกลางจำนวน 28 คน ครูบรรณาธิการโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 51 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครูบรรณาธิการ จำนวน 158 คน ส่วนครูผู้สอนใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2542 : 148) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างมีสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) จำแนกตามอำเภอและขนาดของโรงเรียน แล้วสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random Sampling) รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอน 310 คน โดยจำแนกเป็นครูผู้สอนจากโรงเรียนขนาดกลาง 83 คน และครูผู้สอนจากโรงเรียนขนาดใหญ่ 227 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 468 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามองค์ประกอบพื้นฐาน การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านงานบริหาร ด้านงานเทคนิค และด้านงานบริการและกิจกรรมห้องสมุด มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน ที่ปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำนวน 50 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แยกประเด็นข้อคำถามตามภารกิจการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านงานบริหาร
2. ด้านงานเทคนิค
3. ด้านงานบริการและกิจกรรม

โดยกำหนดค่าคะแนนดังนี้

5	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด
4	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติมาก
3	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติปานกลาง
2	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติน้อย
1	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended Form) สำหรับผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

2.2 วิธีการสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางและขั้นตอน ดำเนินการดังนี้

2.2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการบริหารงานห้องสมุด โรงเรียน รวมทั้งเอกสารอื่น ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสารและตำราต่าง ๆ

2.2.2 กำหนดโครงสร้าง ขอบเขตของแบบสอบถามจากตัวแปรที่ศึกษาทั้ง 3 งาน ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม จำนวน 50 ข้อ

2.2.3 สร้างแบบสอบถามตามที่ได้ศึกษาใน ข้อ 2.1 และ โครงสร้างที่กำหนดไว้ในข้อ 2.2.2

2.2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่อคณะกรรมการควบคุม วิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ และรับการเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

2.2.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยวิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity)

2.2.5.1 นางชนากานต์ พูนสวัสดิ์ ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ 7 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

2.2.5.2 นายสุรทิน ม่านทอง ตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนชุมชนบ้านคอนนางงาม ตำบลหนองบัว อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

2.2.5.3 นายทรงพล เหลืองสีนาค ตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านหนองตะครอง ตำบลหนองตะครอง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์

2.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 2 จำนวน 30 คน

2.4 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจให้คะแนน และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.9604

2.5 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยจัดส่งหนังสือขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 3 ไปยังโรงเรียนในสังกัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม และให้โรงเรียนรวบรวมแบบสอบถามส่งคืนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 3 ภายใน 15 วัน เมื่อครบกำหนดผู้วิจัยเดินทางไปติดต่อขอรับแบบสอบถามด้วยตนเอง ซึ่งแบบสอบถามที่ส่งไป จำนวน 468 ฉบับ ได้รับคืน 468 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลไปวิเคราะห์ โดยประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ตามขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ (Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนร้อยละ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนต่อการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 3 วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง จัดลำดับความคิดเห็น
3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนที่มีต่อการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษานูริร์มัธยม เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน วิเคราะห์ด้วยค่า t-test Independent Samples กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนที่มีต่อการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูริร์มัธยม เขต 3 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe') กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

5. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนที่มีต่อการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูริร์มัธยม เขต 3 จำนวน 468 คน จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง เป็นผู้บริหารโรงเรียน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 16.88 ครูบรรณารักษ์ 79 คน คิดเป็นร้อยละ 16.88 และครูผู้สอน 310 คน คิดเป็นร้อยละ 66.24 และเมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงานพบว่า ประชากรส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 306 คน คิดเป็นร้อยละ 65.38 รองลงมาคือปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 34.62 รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 468 คน สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนต่อการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูริร์มัธยม เขต 3 พบว่า

1.1 ความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนต่อการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูริร์มัธยม เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านงานบริหาร ด้านงานเทคนิค และด้านงานบริการและกิจกรรม ตามลำดับ

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านงานบริหาร รองลงมาคือ ด้านงานเทคนิค และด้านงานบริการและกิจกรรม ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ห้องสมุดมีอากาศถ่ายเทสะดวก รองลงมาคือ ห้องสมุดมีแสงสว่างเพียงพอ สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ห้องสมุดมีการจัดกิจกรรมการแสดงผลงาน การได้วาที่เพื่อส่งเสริมการใช้ห้องสมุด

1.3 ครูบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านงานบริหาร รองลงมาคือ ด้านงานเทคนิค ด้านงานบริการและกิจกรรม ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ห้องสมุดมีแสงสว่างเพียงพอ รองลงมาคือ ห้องสมุดมีอากาศถ่ายเทสะดวก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ห้องสมุดมีตู้บัตรรายการหนังสือสำหรับการสืบค้น

1.4 ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านงานบริหาร รองลงมาคือ ด้านงานเทคนิค และด้านงานบริการและกิจกรรม ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ห้องสมุดมีอากาศถ่ายเทสะดวก รองลงมาคือ ห้องสมุดมีแสงสว่างเพียงพอ สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ห้องสมุดมีการจัดกิจกรรมการแสดงผลงาน การได้วาที่เพื่อส่งเสริมการใช้ห้องสมุด

2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนต่อการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ดังนี้

2.1 ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนต่อการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีจำนวน 1 ด้าน ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านงานเทคนิค ส่วนด้านงานบริหาร และด้านงานบริการและกิจกรรม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.2 ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนต่อการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้งด้านงานบริหาร ด้านงานเทคนิค และด้านงานบริการและกิจกรรมไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านงานบริการและกิจกรรม มีจำนวน 1 ข้อ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ข้อ 38 มีการให้บริการยืม-คืนทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดแก่นักเรียน ครูและชุมชน ส่วนด้านงานบริหารและด้านงานเทคนิคไม่แตกต่างกัน

2.3 ความคิดเห็นของครูบรรณารักษ์ต่อการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านงานบริหาร มีจำนวน 1 ข้อ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ข้อ 20. มีการจัดทำสถิติ การรายงานการใช้และการลงทะเบียนหนังสือ ด้านงานเทคนิค มีจำนวน 4 ข้อ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ข้อ 21 มีการสำรวจทรัพยากรสารสนเทศเพื่อให้บริการ ข้อ 25 มีการคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ ข้อ 26 มีการวางแผนแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเลือกทรัพยากรสารสนเทศ และข้อ 29 มีการจัดทำบรรณนิเวศสาร บรรณานุกรม บรรณนิทัศน์ ส่วนด้านงานบริการและกิจกรรมไม่แตกต่างกัน

2.4 ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง 3 ด้าน คือด้านงานบริหาร ด้านงานเทคนิค และด้านงานบริการและกิจกรรมไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านงานบริหาร มีจำนวน 1 ข้อ ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ข้อ 13 มีสถานที่หรือบริเวณสำหรับการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเป็นสัดส่วน และมีจำนวน 2 ข้อ ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ข้อ 1 ที่ตั้งของห้องสมุดเป็นอาคารเอกเทศ ข้อ 12 มีเคาน์เตอร์สำหรับให้บริการยืม-คืนทรัพยากรสารสนเทศที่เหมาะสม สะดวกต่อการใช้งาน ด้านงานเทคนิค มีจำนวน 2 ข้อ ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ข้อ 28 มีการวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศอย่างถูกต้องตามระบบการจัดหมวดหมู่หนังสือ ข้อ 29 มีการจัดทำบรรณนิเวศสาร บรรณานุกรม บรรณนิทัศน์ และมีจำนวน 1 ข้อ ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ข้อ 22 มีการสำรวจความต้องการทรัพยากร

สารสนเทศจากผู้ให้บริการ ส่วนด้านงานบริการและกิจกรรม มีจำนวน 1 ข้อ ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ข้อ 45 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอย่างต่อเนื่อง ส่วนข้ออื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนต่อการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 3 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านงานเทคนิค มีจำนวน 1 ข้อ ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ข้อ 33 ห้องสมุดมีคู่มือรายการหนังสือสำหรับการสืบค้น ส่วนด้านงานบริการและด้านงานบริการและกิจกรรมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

4. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหาร โรงเรียน ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนต่อการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 3 ปรากฏว่า ด้านงานบริหารมีข้อเสนอแนะมากที่สุด ได้แก่ ควรให้มีครูที่มีความรู้ด้านบรรณารักษศาสตร์รับผิดชอบงานห้องสมุด ควรเพิ่มงบประมาณในการบริหารงานห้องสมุดให้มากขึ้นรวมทั้งควรจัดที่ตั้งของห้องสมุดให้เป็นอาคารเอกเทศ ตามลำดับ รองลงมาคือ ด้านงานเทคนิค ได้แก่ ควรมีเจ้าหน้าที่อยู่ประจำที่ห้องสมุดตลอดเวลา ควรจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ได้ตามมาตรฐานของห้องสมุด และควรคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ ตามลำดับ ด้านงานบริการและกิจกรรม ได้แก่ ควรประชุมนิเทศแนะนำการใช้ห้องสมุดแก่ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ห้องสมุดอย่างต่อเนื่อง และควรมีบริการการแนะนำหนังสือ บริการตอบคำถามและบริการช่วยการค้นคว้าจากเจ้าหน้าที่อย่างทั่วถึง ตามลำดับ ส่วนด้านอื่น ๆ มีข้อเสนอแนะน้อยที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับห้องสมุดมากกว่านี้ ครูผู้รับผิดชอบงานห้องสมุดไม่ควรทำงานหลายหน้าที่ และชั่วโมงการสอนรายวิชาไม่ควรเป็นวิชาหลัก รวมทั้งควรให้ความสำคัญและบำรุงขวัญ กำลังใจแก่ครูบรรณารักษ์ ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลการวิจัยการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน ในงานที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านงานบริหาร ด้านงานเทคนิค และด้านงานบริการและกิจกรรม ทำให้ทราบถึงการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาส รวมทั้งปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และในการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นค้นพบที่น่าสนใจอันเป็นข้อมูล

ไปสู่การวางแผนพัฒนางานห้องสมุดโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้อภิปรายผล ดังนี้

1. ความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนต่อการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ทั้ง 3 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 มีขนาดของห้องสมุดเล็ก กลาง ใหญ่ แตกต่างกันออกไป ส่งผลให้การบริการจัดการแตกต่างกันออกไปด้วย ซึ่งมีผลจากปัจจัยที่ใช้ในงานบริหาร งานเทคนิค รวมทั้งงานบริการและกิจกรรม การจัดการหรือเทคนิคในการบริหารจึงมีความหลากหลายแตกต่างกันตามสภาพของปัจจัยนำเข้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทรัพย์ พิลางาม (2548 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานห้องสมุด โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ที่พบว่าการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนต่อการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านงานบริหาร อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ไม่ได้มีความรู้ความสามารถด้านนี้โดยเฉพาะ และครูที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์มีเวลาในการทำงานห้องสมุดน้อย รวมทั้งยังขาดแคลนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ต่าง ๆ ไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คารกา ดันครองจันทร์ (2543 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า การจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษายังขาดครูบรรณารักษ์ ส่วนใหญ่ไม่มีครูบรรณารักษ์ มีแต่ครูที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ประกอบด้วยครูผู้สอนที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ต้องทำหน้าที่งานสอนเป็นหลักและต้องรับผิดชอบงานพิเศษอีกหลายอย่าง จึงไม่มีเวลามากพอที่จะจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สง่า พิชญวดี (2540 : บทคัดย่อ) พบว่า ห้องสมุดโรงเรียนยังขาดงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์ไม่เพียงพอ การจัดการกิจกรรมและให้บริการไม่ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน เช่นเดียวกัน

ด้านงานเทคนิค พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนต่อการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก งบประมาณที่นำมาใช้พัฒนาปรับปรุงมีน้อย ไม่ว่าจะเป็นการจัดซื้อหนังสือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญที่จะมาทำงานห้องสมุด การจัดหาหมวก การจัดทำบัตรรายการหรือซ่อมบำรุงหนังสือ ส่งผลให้งานเทคนิค

ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จารุวรรณ จันทราศรี (2541 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ปัญหาในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ด้านจำนวนสารสนเทศ ด้านความทันสมัยของหนังสือ สภาพรูปเล่มและการจัดเก็บ รวมทั้งขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจ

ด้านงานบริการและกิจกรรม พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนต่อการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 3 อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ห้องสมุดโรงเรียนยังไม่มีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน เช่น การประชาสัมพันธ์ ครูผู้รับผิดชอบ ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมของห้องสมุด รวมทั้งครูผู้สอนเองไม่ใช้ห้องสมุด ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรัพย์ พิลาภาม (2548 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ขาดเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์โดยตรงมาปฏิบัติงาน จึงไม่มีความรู้ความเข้าใจ ในการจัดกิจกรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประคอง โคตะวงษ์ (2542 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ครูบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบ โครงการและห้องสมุด ยังขาดความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน บริการ เช่นเดียวกัน

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน ต่อการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียน ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 3 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 3 ไม่ว่าจะ เป็นโรงเรียนขนาดใด ผู้บริหาร โรงเรียน ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน ต้องรับผิดชอบ และปฏิบัติภารกิจตามองค์ประกอบพื้นฐาน การดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ทั้ง 3 ด้าน เช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่าจะปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน แต่ด้วยกฎ ระเบียบ และรับนโยบายเดียวกัน ตลอดจนรับผิดชอบในภารกิจ บทบาทหน้าที่เหมือนกัน ย่อมส่งผลให้มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ชนะ พรพิมลวงศา (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการ บริหารงานห้องสมุด โรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีทัศนะต่อบทบาทของผู้บริหาร ในการบริหารงาน ห้องสมุด โรงเรียนไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องผลการวิจัยของ อุดม วัชรพงศ์ศิริ (2543 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจในการบริหารงานห้องสมุดของครูบรรณารักษ์ที่เฝ้าต่อการ เรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 1-4

พบว่า ความพึงพอใจของครูบรรณารักษ์ต่อการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน ระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดกลาง มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกัน

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนต่อการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ที่มีสถานภาพตำแหน่งต่างกัน โดยรวมและรายด้าน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แต่ถ้าพิจารณาค่าเฉลี่ย ปรากฏว่า ด้านงานบริหารมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และรองลงมาคือด้านงานเทคนิคและด้านงานบริการและกิจกรรม ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร โรงเรียน ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าด้านงานบริหารเป็นด้านที่มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือด้านงานเทคนิคและด้านงานบริการและกิจกรรมนั้นจะมีปัญหาน้อยกว่าด้านอื่น ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการดำเนินงานด้านการบริหารเกี่ยวกับกระบวนการทางการจัดการด้านกายภาพ หรือการดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อให้การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ รวมถึงการหาวิธีปฏิบัติงานต่าง ๆ เพื่อให้งานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นงานที่ต้องดำเนินต่อเนื่องกันไป ส่วนด้านงานเทคนิคและด้านงานบริการและกิจกรรมนั้นจะมีปัจจัยที่สำคัญในเรื่องความรู้ ความสามารถ ความตระหนัก และความร่วมมือของบุคลากรเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดารกา ดันครองจันทร์ (2543 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาสภาพการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ประจำอำเภอและจังหวัด และงานวิจัยของ ประคอง โคตะวงษ์ (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษา สภาพการปฏิบัติงานและปัญหาของ โครงการจัดมุมหนังสือและห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดหนองคาย พบว่า ด้านงานบริหารนั้นต้องใช้อุปกรณ์ที่สำคัญเหมือนกัน ได้แก่ เรื่องงบประมาณ ทรัพยากร ชุมชน และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนเป็นสำคัญ

4. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ปรากฏว่าด้านงานบริหารมีข้อเสนอแนะมากที่สุด ได้แก่ ควรให้มีครูที่มีความรู้ด้านบรรณารักษศาสตร์รับผิดชอบงานห้องสมุดและควรเพิ่มงบประมาณในการบริหารงานห้องสมุดให้มาก รองลงมาคือด้านงานบริการและกิจกรรม ได้แก่ ควรปฐมนิเทศแนะนำการใช้ห้องสมุดแก่ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านงานเทคนิค ควรมีเจ้าหน้าที่อยู่ประจำที่ห้องสมุดตลอดเวลา ส่วนด้านอื่น ๆ มีข้อเสนอแนะน้อยที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับห้องสมุดมากกว่านี้ แสดงให้เห็นว่า ครูที่ทำหน้าที่รับผิดชอบห้องสมุดโรงเรียนไม่มีความรู้ด้านบรรณารักษศาสตร์ หรือไม่จบสาขาบรรณารักษศาสตร์โดยตรง ทำให้ครู

ไม่สามารถดูแล รับผิดชอบ หรือดำเนินงานการบริหารห้องสมุดโรงเรียนได้ดีเท่าที่ควร ประกอบกับงบประมาณมีน้อยจึงไม่สามารถส่งบุคลากรที่รับผิดชอบเข้าอบรมสัมมนาได้อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทรินทร์ ปิจมิตร์ (2542 : บทคัดย่อ) พบว่าบุคลากรและครูทำหน้าที่บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานห้องสมุด และ สง่า พิชญวสิน (2540 : บทคัดย่อ) พบว่าห้องสมุดโรงเรียนยังขาดแคลนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์ ไม่เพียงพอ การจัดกิจกรรมและให้บริการไม่ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 3 ตามองค์ประกอบพื้นฐานการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านงานบริหาร ด้านงานเทคนิค และด้านงานบริการและกิจกรรม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเสนอเป็นแนวทางในการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูบรรณารักษ์ ได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง เข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนา และเพิ่มพูนความรู้ และครูบรรณารักษ์ห้องสมุดไม่ควรที่จะเป็นครูประจำชั้น หรือควรให้ครูบรรณารักษ์ได้มีเวลาปฏิบัติงานในห้องสมุดโรงเรียนอย่างน้อยสัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง

1.2 ควรมีการจัดอบรมสัมมนาผู้บริหาร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 3 ในด้านการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน เพื่อที่จะให้ผู้บริหารโรงเรียน เกิดความตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียนมากขึ้น

1.3 ควรมีการบรรจุข้าราชการครูบรรณารักษ์ห้องสมุดให้ทั่วถึงในทุกโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 3

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนต่อการส่งเสริม สนับสนุน บริหารจัดการห้องสมุดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 3

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยผลกระทบห้องสมุดโรงเรียนที่เกิดจากสื่อเทคโนโลยี ในยุคปัจจุบัน